



# Права на інфармацыю

У нашым грамадстве людзі маюць права на доступ да інфармацыі аб стане навакольнага асяроддзя. На працягу многіх гадоў дадзеныя аб стане навакольнага асяроддзя і пра тое, якое ўздзеянне аказваюць на яе розныя віды гаспадарчай дзейнасці, у СССР і шэрагу іншых краін Цэнтральнай і Усходняй Еўропы мелі тыя ці іншыя абмежаванні для выкарыстання (грыфы «Не для друку», «Дзяржаўны сакрэт», «Для службовага карыстання», неабходнасць атрымання спецыяльнага дазволу адпаведнай арганізацыі або ўстановы для публікацыі гэтых дадзеных у адкрытым доступе і т. д.) аж да прысваення грыфаў рознай ступені сакрэтнасці. Цяпер у большасці еўрапейскіх краін заканадаўства забяспечвае права людзей на доступ да падобнай інфармацыі, а ўрады абавязваюцца забяспечыць гэты доступ. У Беларусі гэта права замацавана і ў Канстытуцыі.

Пазнаёмцеся з наступным прыкладам і абмяркуйце яго.



## Алергія і забруджванне навакольнага асяроддзя

Сяргей Іванавіч Пятроў жыве ў памежным мястэчку, паблізу якога працуе хімічны камбінат. Сяргей Іванавіч – настаўнік. Акрамя таго, ён кіруе экалагічным гуртком у сваёй школе. Аналізуючы на працягу шэрагу гадоў наведвальнасць і прычыны вызвалення вучняў ад заняткаў фізкультурай, сп. Пятроў падзяліўся сваімі меркаваннямі:



– У апошнія гады нашыя школьнікі ўсё больш пакутуюць ад прастудных і алергічных захворванняў. Магчыма, гэта звязана з працай хімкамбіната. У мясцовай газеце з’явілася інфармацыя аб магчымым пашырэнні гэтага прадпрыемства. Для таго, каб пацвердзіць маё меркаванне і паспрабаваць прыняць меры ў будучыні, прыйдзецца звярнуцца па кансультацыю да медыкаў, а таксама атрымаць дадзеныя аб аб’ёме і складзе выкідаў хімкамбіната. Я ўжо звяртаўся да мясцовых уладаў, але яны адмовіліся даць мне неабходную інфармацыю пад той падставай, што яна складае службовую тайну. У суседняй дзяржаве побач з мяжой працуе яшчэ адзін падобны завод. Яго ўздзеянне таксама вельмі адчувальна, асабліва пры неспрыяльным кірунку ветру. Мне патрэбныя такія ж дадзеныя і пра яго выкіды, але на гэтым прадпрыемстве адмовіліся прадаставіць неабходную інфармацыю з прычыны таго, што я замежнік ... Прычым тут грамадзянства той ці іншай краіны, калі забруджванне не прызнае ніякіх межаў?

Трэба ведаць, што ў гэтым выпадку гарадскія ўлады абавязаны на працягу ад 10 дзён да 1 месяца (у залежнасці ад складанасці пытання) прадаставіць спадару Пятрову наяўную ў іх інфармацыю аб характары і аб’ёмах атмасферных выкідаў хімкамбіната. Калі ж інфармацыі, якая патрабуецца, у іх няма, яны абавязаны дапамагчы сп. Пятрову знайсці яе. Ёсць, зразумела, і выключэнні: улады маюць права адмовіць у прадастаўленні інфармацыі ў выпадку, калі яна закранае нацыянальную бяспеку, аднак абавязаны ў гэтым выпадку даць матывы адмовы ў пісьмовым выглядзе са спасылкамі на адпаведнае заканадаўства.

Што тычыцца выкідаў хімкамбіната на тэрыторыі суседняй дзяржавы, інфармацыю пра іх таксама можна атрымаць. Дапагчыся гэтага будзе прасцей у выпадку, калі краіна з’яўляецца бокам Орхускай канвенцыі. Орхуская канвенцыя гарантуе права доступу да экалагічнай інфармацыі кожнаму грамадзяніну (арганізацыі) па-за залежнасці ад грамадзянства, нацыянальнасці або месца жыхарства.